

Eierskaps- og kapitalflytanalyse av norsk oppdrettsnæring

Linda Nøstbakken

Simon Flatebø Selle

SNF

SNF

SAMFUNNS- OG NÆRINGSLIVSFORSKNING AS

- er et selskap i NHH-miljøet med oppgave å initiere, organisere og utføre eksternt-finansiert forskning. Norges Handelshøyskole og Stiftelsen SNF er aksjonærer. Virksomheten drives med basis i egen stab og fagmiljøene ved NHH.

SNF er ett av Norges ledende forskningsmiljø innen anvendt økonomisk-administrativ forskning, og har gode samarbeidsrelasjoner til andre forskningsmiljøer i Norge og utlandet. SNF utfører forskning og forskningsbaserte utredninger for sentrale beslutningstakere i privat og offentlig sektor. Forskningen organiseres i programmer og prosjekter av langsiktig og mer kortsiktig karakter. Alle publikasjoner er offentlig tilgjengelig.

SNF

CENTRE FOR APPLIED RESEARCH AT NHH

- is a company within the NHH group. Its objective is to initiate, organize and conduct externally financed research. The company shareholders are the Norwegian School of Economics (NHH) and the SNF Foundation. Research is carried out by SNF's own staff as well as faculty members at NHH.

SNF is one of Norway's leading research environment within applied economic administrative research. It has excellent working relations with other research environments in Norway as well as abroad. SNF conducts research and prepares research-based reports for major decision-makers both in the private and the public sector. Research is organized in programmes and projects on a long-term as well as a short-term basis. All our publications are publicly available.

Arbeidsnotat nr. 02/20

Eierskaps- og kapitalflytanalyse av norsk oppdrettsnæring

av

**Linda Nøstbakken
Simon Flatebø Selle**

SNF-prosjekt nr. 10030
DistRes – Distribution and Resource rent in fisheries

Prosjektet er finansiert av Norges forskningsråd

SAMFUNNS- OG NÆRINGSLIVSFORSKNING AS
BERGEN, mars 2020
ISSN 1503-2140

© Dette eksemplar er fremstilt etter avtale
med KOPINOR, Stenergate 1, 0050 Oslo.
Ytterligere eksemplarfremstilling uten avtale
og i strid med åndsverkloven er straffbart
og kan medføre erstatningsansvar.

Introduksjon

Oppdrettsnæringen i Norge har i senere år realisert betydelig grunnrente gjennom bruk av eksklusive tillatelser for produksjon av laks og ørret langs norskekysten, en kyst som er særlig velegnet for slik produksjon. I takt med at avkastningen har økt for de som eier oppdrettselskapene, har diskusjonen om fordeling av grunnrente fra næringen tiltatt.

Med bakgrunn i dette studerer vi i dette notatet eierskap og kapitalflyt i norsk oppdrettsnæring i årene 2015 og 2018. Hensikten er todelt. For det første ønsker vi å kartlegge den geografiske spredningen av eierskapet både globalt og nasjonalt for å undersøke hvor eierskapet i næringen ligger. Vår analyse viser at en stadig større andel av kapasiteten kontrolleres av utenlandske aktører. For det andre ønsker vi å kartlegge hvordan selskapene i næringen disponerer eventuelle overskudd og ikke minst hvilken destinasjon utbetalinger har, blant annet ved å se på hvor mye som går til utlandet og til aktører i Norge. Resultatene fra vår analyse viser tydelig at selskapene i gjennomsnitt opererer med en høy utbetalingsprosent (beregnet av overskudd) og en stadig økende andel går direkte eller indirekte til utlandet i tråd med tendensene i eierskapet for øvrig.

Resten av dette notatet er organisert på følgende måte. Vi starter med å presentere vår metodiske tilnærming for å beregne eierskapsandeler i oppdrettskapasitet i Norge og for å analysere kapitalflyten i eierskapskjeden. Vi presenterer deretter datasettet vi baserer den empiriske analysen på, før vi i det neste kapitlet presenterer resultatene fra eierskaps- og kapitalflytanalysen. I siste kapittel konkluderer vi.

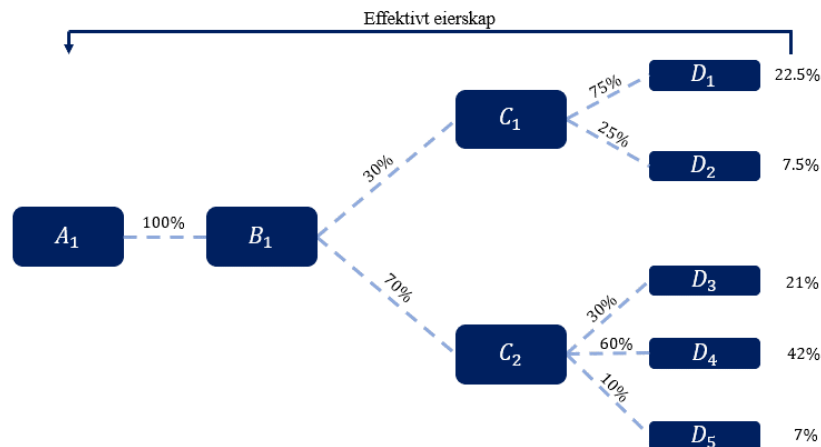
1 Metode¹

I denne delen beskriver vi vår metodiske tilnærming for å beregne andelen av produksjonskapasitet i norsk oppdrettsnæring som eies av ulike aksjonærer, med fokus på geografisk spredning. Dernest redegjør vi for hvordan vi kombinerer innsikten fra eierskapsanalysen med regnskapsdata i den hensikt å kartlegge kapitalstrømmer ut ifra oppdrettsvirksomheten, herunder utbytter og konsernbidrag.

1.1 Eierskap

For å kartlegge eierskapet beregner vi hvor stort effektivt eierskap aktørene på toppen av eierskapshierarkiet har i hvert enkelt selskap som står som juridisk eier av oppdrettskonsesjoner. For noen eierstrukturer er dette uproblematisk, mens for andre og mer komplekse eierstrukturer kan det være mer krevende. I fortsettelsen bruker vi noen eksempler for å illustrere metoden vi bruker i ulike tilfeller.

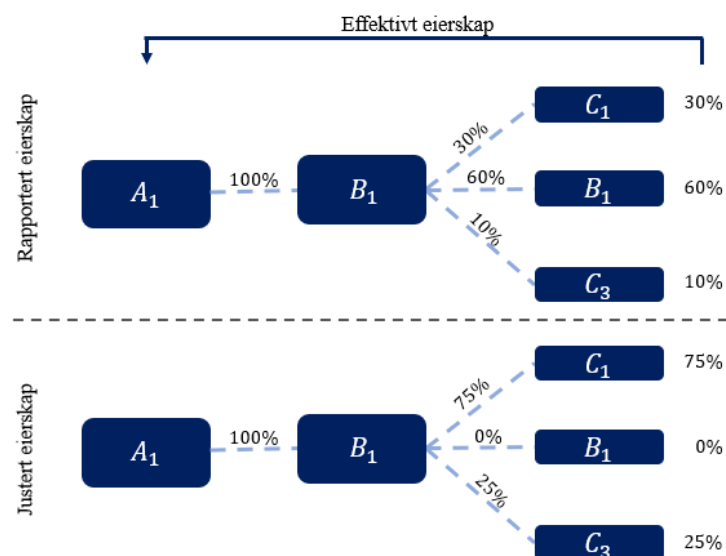
¹ Deler av dette kapitlet er hentet fra arbeidsnotat A05/19 [1].

Figur 1. Tradisjonell eierstruktur

Figur 1 illustrerer en tradisjonell eierstruktur. Her eier D_1 en andel på 75 prosent av firma C_1 som igjen eier 30 prosent av B_1 . Selskap B_1 eier 100 prosent av selskap A_1 , som er juridisk eier av en eller flere oppdrettstillatelser. Dette innebærer at D_1 eier en andel lik 22,5 prosent ($75\% \cdot 30\% \cdot 100\%$) av produksjonskapasiteten selskap A_1 innehar.

Figur 2 viser et tilfelle med krysseierskap og illustrerer hvilke justeringer vi må gjøre for å beregne effektivt eierskap i slike tilfeller. I dette eksempelet eier selskap B_1 60 prosent av aksjene i eget selskap. I tillegg er C_1 og C_3 inne som eiere i B_1 med eierandeler på henholdsvis 30 og 10 prosent. Disse to selskapene eier i praksis 100 prosent av selskap B_1 , siden de også eier de aksjene selskap B_1 eier i eget selskap. Vi må derfor justere eierskapet for å få korrekte eierskapsandeler (effektivt eierskap). Dette er gjort i nederste del av Figur 2, der vi har oppjustert eierandelene til C_1 og C_3 i selskap B_1 , mens krysseierskapet er justert vekk.

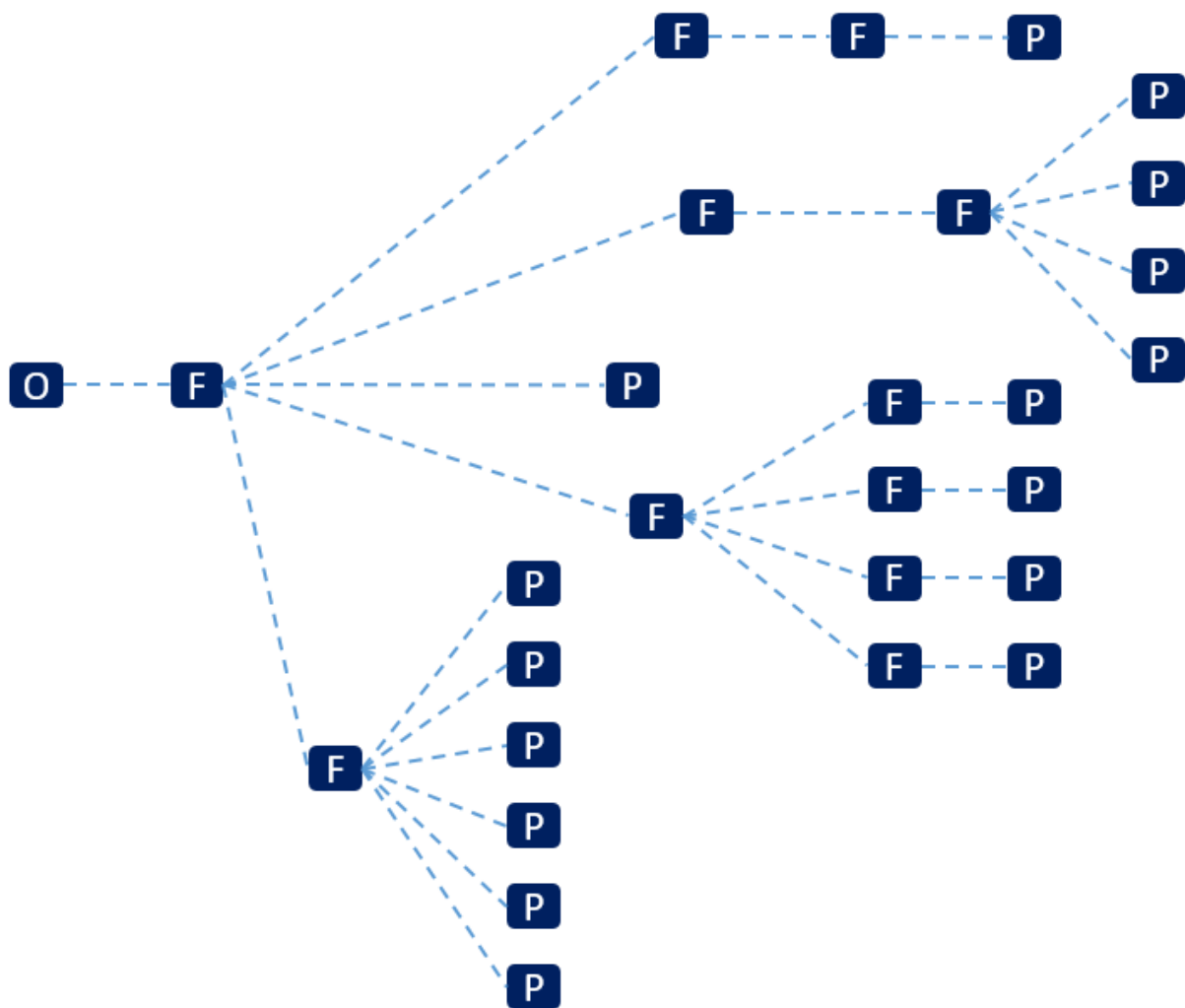
Figur 2. Krysseierskap

Når krysseierskapet elimineres ender vi opp med oversiktlige eierkjeder, en for hver aksjonær, som alle har sitt utspring i en juridisk eier av oppdrettskapasitet. For praktiske formål velger vi å avgrense eierkjedene til seks ledd fra utgangspunktet. I de aller fleste tilfeller er dette nok til å ende opp med en liste enkeltindivider (eller utenlandske foretak) som kontrollerer 100 prosent av oppdrettsenheten. I andre tilfeller vil det derimot ikke være nok med seks steg for å kartlegge alle enkeltaksjonærer, noe som særlig gjelder i tilfeller med børsnoterte aktører. I disse tilfellene vil vi stå med selskaper i ytterste ledd som kan introdusere noe støy til våre beregninger. Gjennomsnittlig effektiv eierandel i sjetten steg i vårt datagrunnlag er 0,00000163 promille. Figur 3 eksemplifiserer en eierkjede med seks ledd, hvor O er oppdrettsenheten, F er foretak/selskap og P er privatperson.

Figur 3. Metodisk prinsippskisse med seks nivå

I de aller fleste tilfeller har selskapene flere eiere som ivaretar sine interesser gjennom egne investeringsselskaper. Dette medfører at strukturene ofte blir mer omfattende og komplekse dess større selskapet er (målt i produksjonskapasitet). Figur 4 viser eierstrukturen til et tilfeldig mellomstort oppdrettsselskap hvor alle aksjene eies innad i samme familie, men gjennom en rekke investeringsselskaper. I dette selskapet kommer vi i mål med 16 ulike noder i siste ledd (16 P'er), mens i det mest komplekse foretaket i datasettet ender vi opp med 3,4 millioner noder i sjetten ledd.

Figur 4. Reell eierstruktur for et tilfeldig valgt selskap (unotert familiebedrift)

Ved å gjøre en lignende analyse som skissert ovenfor for alle selskaper som er oppført som juridisk eier av oppdrettstillatelser, kan vi beregne eierskapet i næringen som helhet. For den ytterste noden, P i Figur 4, har vi adresseopplysninger og kan tilskrive eierskapet til et spesifikt geografisk sted. Vi har postnummer for norske investorer og land for utenlandske investorer. Ved å kombinere resultatene fra eierskapsanalysen med informasjon om hvor stor produksjonskapasitet hvert selskap med oppdrettstillatelser innehar, kan vi i neste omgang kartlegge andelene ulike aktører eier av den totale produksjonskapasiteten i næringen og aggregere eierskapet på ulike nivå som land, fylker, kommuner og poststeder. Når vi har analysert eierskapet i alle de relevante selskapene, kan vi kombinere resultatene med finansiell informasjon for de ulike foretakene i eierkjedene for å kartlegge kapitalstrømmer.

1.2 Kapitalflyt

I denne delen analyserer vi hvordan oppdrettsselskapene disponerer eventuelle overskudd. Vår analyse avgrenses til konsernbidrag og utbytter som i dette tilfellet måles i prosent av årsresultat. En generalisert selskapsstruktur i oppdrettsnæringen organiseres gjerne i form av et mor-datter forhold, der datterselskapet eier en eller flere oppdrettstillatelser (oppdrettsenheten). Datterselskapet eies naturlig nok av morselskapet som igjen eies av aksjonærene. Kapitalflyt fra datter til mor, eller fra søster til søster, regnskapsføres ofte som konsernbidrag og utbetaling til aksjonærer føres som utbytte. Merk at dette er en generalisert fremstilling.

Konsernbidrag innebærer at giverselskapet påtar seg en ubetinget og irreversibel forpliktelse om overføring av økonomiske ytelser innad i konsernet. Adgangen til å benytte seg av konsernbidragsordningen reguleres av bestemmelsene i skatteloven §§ 10-2 til 10-4 og aksjelovene §8-5. Adgangen begrenses til aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper, samt likestilt selskap og sammenslutninger. Et sentralt vilkår er at morselskapet må eie mer enn 90 prosent av aksjene (direkte eller indirekte) i datterselskapet samt ha en tilsvarende andel av stemmene som kan avgis på generalforsamling jf. skatteloven §10-4 (1). Konsernbidrag kan ytes i alle retninger innad i konsernet, eksempelvis vertikalt fra mor til datter (datter til mor) eller fra søster til søster, og er samtidig uavhengig av hvor mange ledd som ligger mellom yterenhet og mottakerenhet i selskapsstrukturen. I vår analyse vil konsernbidrag tilfalle «Foretak» nodene i sin helhet, hvor eneste kriterium for å klassifiseres som «Foretak» er at mottaker har norsk organisasjonsnummer og adresse. Videre legger vi til grunn likebehandling av aksjonærer, herunder at eventuelle minoritetseiere kompenseres for sin relative andel av konsernbidraget som skjevfordelt (og regnskapsført) utbytte.

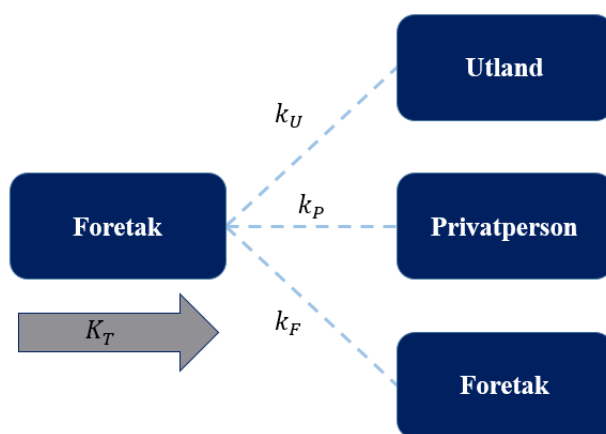
Utbytte innebærer en overføring fra et foretak til dets aksjonærer uten at det ilegges videre føringer for eierforholdets organisering. Mottaker av utbytte kan derfor være privatpersoner, aksjeselskaper, allmennaksjeselskaper, enkeltmannsforetak, ansvarlig selskap og så videre. Adgangen til å anvende selskapets midler som utbytte reguleres av aksjelovene §§8-1 til 8-4. Beslutning om utbytte (ordinært og ekstraordinært) treffes av generalforsamlingen (som regel etter anbefaling fra styret) og begrenses av aksjelovene §8-1 til å etterlate foretaket med en forsvarlig egenkapital og likviditet etter utbetaling. I vår analyse legger vi til grunn likebehandling av aksjonærer og aksjeklasser, herunder at eventuelt utbytte fordeles i tråd med relativ eierandel i foretaket uavhengig av aksjeklasse.

Styrets anmodning om disponering av overskudd bør bygge på minst tre ulike betraktninger. For det første må kapitalstrukturen være forenlig med selskapets risikoprofil, framtidsutsikter og strategi. For det andre må styret vurdere hvorvidt det foreligger aktuelle investeringsmuligheter med positiv netto nåverdi (verdiøkende investeringer). For det tredje må styret avveie kostnader av å holde på overskuddskapital (e.g. skatteulempen) mot fordeler av å ha kapital tilgjengelig for potensielle investeringer i fremtiden (e.g. slippe å skaffe kapital gjennom lån eller emisjon). Styret bør også gjøre

betraktninger vedrørende eventuelle signaleffekter som følger av valgt utbytteanmodning,² samt hvilke investorer de ønsker å tiltrekke seg (e.g. utbyttefond). For mindre og unoterte selskaper vil kapitaloverføring fra oppdrettsvirksomheten (og morselskap) være et sentralt tiltak for å redusere finansiell risiko.

Flere selskaper i vårt datagrunnlag har en offentlig uttalt utbyttepolitikk som tar hensyn til ovennevnte forhold, med særlig vekt på soliditet og tilgjengelighet av lønnsomme investeringer. Det er åpenbart at selskapene har et bevisst og velbegrunnet forhold til overskuddsdisponering forankret i finansteoriske anbefalinger. Med enkelte forbehold (e.g. soliditet og investeringer) tar Lerøy Seafood Group ASA sikte på å utbetale mellom 30 og 40 prosent av overskuddet som utbytte [2], Norway Royal Salmon ASA 60 prosent av overskuddet [3], Grieg Seafood ASA 25 til 30 prosent av overskuddet [4] og Mowi ASA viser til 75 prosent av fri kontantstrøm etter alle forpliktelser [5]. Så vidt oss bekjent, operer ikke Salmar ASA med relative utbytteanslag, men skriver at overskuddslikviditeten er planlagt utbetalt som utbytte [6]. Basert på selskapenes egne uttalelser er det rimelig å forvente at eventuelle overskudd fordeles mellom reinvesteringer i egen drift, bufferkapital og utbetaling til aksjonærer.

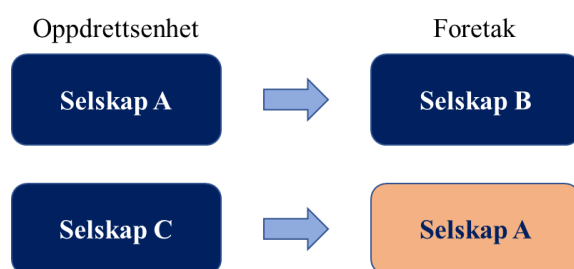
I analysen av kapitalflyt avgrenser vi oss til å betrakte overføringer mellom oppdrettsenheten og morselskapet (generalisert) og fra morselskapet til aksjonærene (fra 0 til 1 og fra 1 til 2 i Figur 3). Vi gjør denne avgrensningen for å i størst mulig grad kunne godskrive brorparten av kapitalen til kjernevirksomheten «oppdrett», da innslaget av annen næringsvirksomhet øker i takt med avstanden fra oppdrettsenheten i eierskapskjeden. En prinsipiell skisse av vår metodiske tilnærming illustreres i Figur 5, hvor K_T er den totale kapitalflyten (utbytter og konsernbidrag) målt i prosent av årsresultat, k_U er andelen av K_T som går til utlandet, k_P er andelen av K_T som går til privatpersoner med adresse i Norge og k_F er andelen av K_T som går til et foretak med norsk organisasjonsnummer og adresse.

Figur 5. Metodisk prinsippsskisse for kapitalflytanalyse

² Gjelder særlig børsnoterte selskaper der utbytte ofte blir betraktet som et signal om styrets syn på fremtidig inntjeningspotensial (benevnes «the dividend signaling hypothesis» i finansiellitteraturen). Hypotesens utgangspunkt er at en økning (nedgang) i utbytte signaliserer styrets tiltro (mistro) og optimisme (pessimisme) for fremtidig inntjening.

Vi gjennomfører analysen i Figur 5 for alle oppdrettsenheter samt for alle aktørene i figurens høyre foretaksnode. Vi gjør en tilpasning for ett av selskapene i datasettet som avviker fra den formelle selskapsstrukturen. Dette gjelder selskapet Mowi Norway AS som formelt eies av Marine Harvest Holding AS som igjen er eid av Mowi ASA. For å gi et mest mulig korrekt bilde av utbetalingene som skjer fra likestilte konsern (generalisert mor-datter struktur) hopper vi over Marine Harvest Holding AS i vår analyse slik at Mowi ASA likestilles med blant annet Lerøy Seafood Group ASA og Salmar ASA. Videre følger det av vår metode at et gitt selskap bare inkluderes en gang i analysen, se Figur 6. Selskap A og C er oppdrettsenheter, selskap A betaler utbytte til selskap B, samtidig betaler selskap C utbytte til selskap A. I analysen vår vil selskap C og A inngå i beregningen av total utbetaling fra oppdrettsenhetene, men på andre nivå (analysen av mottakende foretaksnode) vil vi ikke inkludere selskap A på nytt. I dette stiliserte eksempelet vil vi derfor bare vurdere utbetalinger fra selskap B i andre ledd.

Figur 6. Metodisk prinsippskisse for inkludering av selskaper

Med det metodiske rammeverket på plass, går vi nå over til å redegjøre for datagrunnlaget vi anvender i vår empiriske analyse.

2 Data³

For å beregne eierstrukturer og kapitalflyt i en hvilken som helst næring kreves det en oversikt over bransjeaktører, samt detaljert data for eierskap og finansielle disposisjoner for de ulike aktørene. For å tilfredsstille dette databehovet har vi innhentet opplysninger for regnskapsårene 2015-2018 fra tre kilder. Vi har hentet data om bransjeaktører fra Fiskeridirektoratet, data om eiere fra Skatteetaten og regnskapsdata fra Brønnøysundregistrene. Vi velger å presentere resultater fra første og siste år i datasettet, 2015 og 2018.

Fiskeridirektoratet fører kontinuerlig regnskap over alle juridiske eiere av akvakulturtillatelser i akvakulturregisteret i henhold til akvakulturloven §18 første ledd. Hver konsesjon utgjør en egen enhet registrert på forvaltningsnivå. Dette innebærer at hver konsesjon er oppført med juridisk eier, som er identifisert med organisasjonsnummer, navn, adresse, postnummer og poststed. I tillegg inneholder

³ Deler av dette kapitlet er hentet fra arbeidsnotat A05/19 [1].

registeret detaljert informasjon om hver enkelt konsesjon: tildelingstidspunkt, tidsbegrensing (dersom aktuelt), geografisk område, formål, produksjonsform, art og kapasitet. Avslutningsvis følger opplysninger om lokaliteten(e) hver konsesjon er tilknyttet: lokalitetsnummer og navn, geografisk beliggenhet, produksjonsform (land/sjø), vannmiljø (saltvann/brakkvann/ferskvann) og lokalitetskapasitet. Opplysningene i registeret er offentlig informasjon.

Fra akvakulturregisteret henter vi ut tillatelser basert på følgende kriterier:

- Formål: Forskning, Kommersiell, Undervisning, Utvikling, Visning og Slaktemerd
- Produksjonsform: Matfisk, Matfisk - (5% MTB økning), Matfisk - Grønn A, Matfisk - Grønn A (5% MTB økning), Matfisk - Grønn B, Matfisk Grønn C, Matfisk - Grønn Konvertert, Stamfisk og Økologisk Matfisk.
- Art: Laks, ørret og regnbueørret
- Kapasitet: Alle konsesjoner større enn null
- Lokplass: Sjø
- Vannmiljø: Saltvann

Dette gir totalt 183 ulike selskaper med 1 108 konsesjoner og en samlet kapasitet på 895 868 tonn i 2015. Tilsvarende tall for 2018 er henholdsvis 181, 1 224 og 998 608.

Den andre komponenten i datasettet er det norske aksjonærregisteret. Alle aksjeselskaper i Norge er pliktet til å føre en kontinuerlig oversikt over alle aksjonærer i henhold til aksjeloven §4-5. Det følger også av samme lov §4-6 at opplysninger skal være tilgjengelig for enhver (offentlig informasjon). Registeret administreres av Skatteetaten og inneholder derfor opplysninger med betydning for skattlegging av aksjonærer. Oppdatert informasjon må sendes til Skatteetaten innen 31. januar etter inntektsåret og skal gjelde pr 31.12. Vi har fått tilgang til et datasett som inneholder opplysninger om navn på selskap og organisasjonsnummer, navn på aksjonærer (herunder også fødselsår, postnummer, poststed og landkode), aksjeklasser, aksjebeholdning og totalt antall aksjer i foretaket. For utenlandske aktører har vi ingen adresseopplysninger ut over landkode. Vi gjennomfører ingen seleksjon i dette registeret ut over å fjerne observasjoner med mangelfulle adresseopplysninger (manglende landkode for alle aksjonærer og manglende adresse for norske aksjonærer), se Tabell 1.

Tabell 1. Utvalgsstørrelse - aksjonærregisteret

Inntektsår	2015	2018
Opprinnelig antall observasjoner	1 787 856	2 007 750
Fjerner obs med manglende landkode	390	319
Fjerner NOR.obs med manglende adresse	55 285	360 983
Endelig utvalg	1 732 181	1 646 448

Det å eliminere en rekke observasjoner som følge av manglende adresseopplysninger kan introdusere støy til våre estimater som følge av at eierandelene i enkelte selskaper ikke vil summeres til 100 prosent. Empirisk viser det seg at observasjonene med mangelfulle opplysninger i de fleste tilfeller tilskrives børsnoterte aktører og ikke vil være et nevneverdig problem for majoriteten av selskapene i vårt datagrunnlag. Etter å ha kartlagt alle eierskapsforhold med utgangspunkt i det endelige utvalget i Tabell 1, mangler vi opplysninger om hvor hhv. 2,17 og 1,22 prosent av produksjonskapasiteten hører hjemme (geografisk sett) i 2015 og 2018. Disse andelene fordeles på flere hundre tusen aksjonærnodes og vil trolig ikke medfører betydelige endringer i den geografiske representativiteten. Merk likevel at totalkapasitet vil avvike noe fra vårt tidligere arbeid [1] der vi analyserte nasjonale eierandeler.⁴ Som et resultat legger vi til grunn en totalkapasitet på 876 407 tonn i 2015 og 968 421 tonn i 2018 når vi beregner andeler av total i den empiriske analysen nedenfor, dersom noe annet ikke eksplisitt oppgis.

Den siste komponenten i datasettet er regnskapsopplysninger. Alle aksjeselskaper, herunder også allmennaksjeselskaper, er regnskapspliktige i henhold til regnskapsloven §1-2. Videre følger det av regnskapsloven §8-1 at opplysninger er offentlig informasjon som enhver har rett til å gjøre seg kjent med. Regnskapsopplysninger som benyttes i denne rapporten stammer fra Brønnøysundregistrene og er utlevert av Bisnode Norge AS (CreditPro – SmartCheck). I enkelte tilfeller (børsnoterte foretak) har vi måttet supplere med informasjon fra selskapenes årsrapporter i de respektive årene.

⁴ Landkode er tilstrekkelig som geografisk variabel for å kartlegge nasjonalt og utenlandsk eierskap, så i dette notatet gjennomførte vi ikke NOR.obs-justeringen.

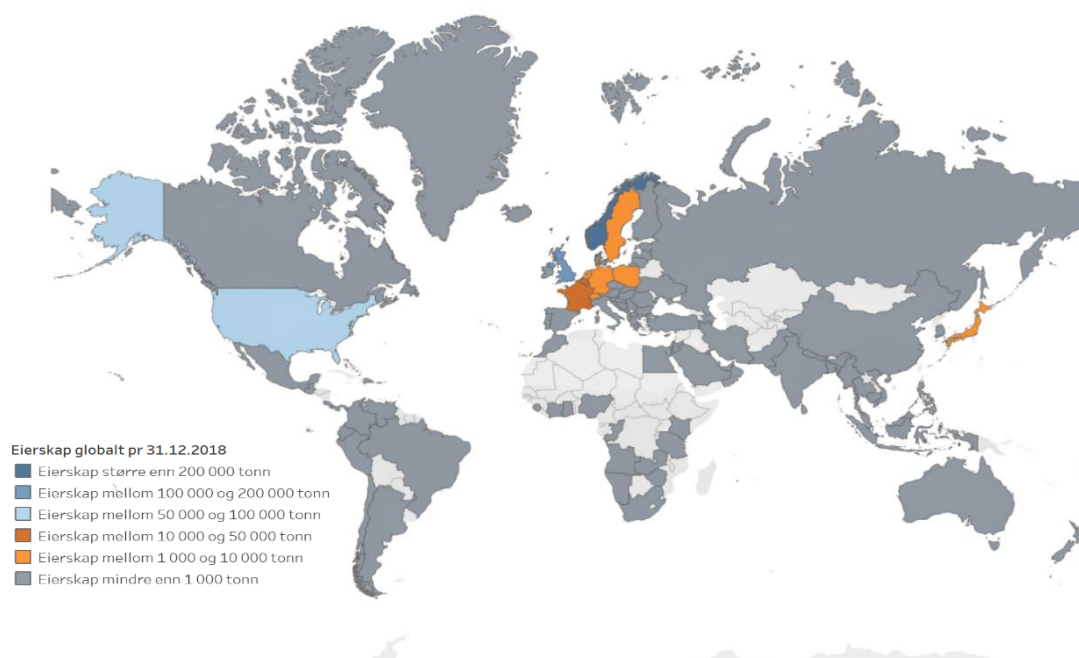
3 Empiriske resultater

Vi presenterer våre resultater i to deler. Først kartlegger vi eierskapet og deretter vender vi fokus over på kapitalstrømmer. Nedenfor følger resultater av eierskapsanalysen på tre ulike nivå: nasjonalt, fylkesvis og på kommunenivå. I kapitalstrømsanalysen ønsker vi å rapportere resultatene for grupper av selskaper (betinget på omsetning) i form av relativ kapitalflyt (prosentvis utbetaling av overskudd), fremfor å belyse hvilke aksjonærer som tar ut kapital og absolutte pengestrømmer. Det er viktig å huske på at eierskapet ikke nødvendigvis korrelerer perfekt med utbytter, selv om det kan gi en indikasjon.

3.1 Eierskapsanalyse

3.1.1 Globalt

Vi har tidligere publisert et arbeidsnotat som kartlegger nasjonal tilhørighet av aksjonærene i norsk oppdrettsnæring. Resultatene fra denne analysen viser at utenlandske aktører stadig øker sin eksponering mot norsk oppdrettslaks og kontrollerer 35 prosent av landets totale MTB-kapasitet ved utgangen av 2018 [1].⁵ Til sammenligning var andelen 32 prosent i 2015, noe som tilsvarer en vekst på ti prosent i løpet av tre år. Tabell 2 viser de ti største nasjonene og hvor mye av norsk oppdrettsnæring (målt i tonn) aksjonærer i hvert land kontrollerer. Figur 7 viser alle land med eierinteresser i næringen og tilhørende kapasitet (Svalbard er plottet som en selvstendig enhet i dette tilfellet, selv om øygruppen tilhører Norge) pr 31.12.2018, et tilsvarende plot pr 31.12.2015 er inkludert i appendiks i Figur A-1.

Figur 7. Globalt eierskap pr 31.12.2018.

⁵ MTB er maksimal tillatte biomasse som bestemmer hvor mye levende fisk eieren av en oppdrettstillatelse kan ha stående i sjøen til enhver tid.

Tabell 2. Globalt eierskap - topp ti nasjoner

2015			2018		
Land	Kapasitet (tonn)	I prosent	Land	Kapasitet (tonn)	I prosent
NOR	601 758	68,66	NOR	634 295	64,30
GBR	89 495	10,21	GBR	125 322	12,70
USA	57 506	6,56	USA	87 028	8,82
CYP	51 743	5,90	CYP	31 822	3,23
LUX	18 340	2,09	LUX	24 380	2,47
BEL	11 710	1,34	BEL	22 163	2,25
DEU	9 385	1,07	FRA	12 711	1,29
FRA	8 738	1,00	CHE	9 441	0,96
SWE	7 595	0,87	DEU	9 319	0,94
CHE	5 795	0,66	SWE	7 129	0,72
Topp 10	862 065	98,36	Topp 10	963 611	97,69
Andre	14 352	1,64	Andre	22 811	2,31
Totalt	876 407	100,00	Totalt	986 421	100,00

Noter: Prosentberegningene gjøres med utgangspunkt i den justerte totalkapasiteten (raden «Totalt») og vil derfor avvike marginalt fra tidligere publisert arbeid hvor totalkapasiteten er noe høyere.

En global aksjonærliste over aktører med eierinteresse i norsk oppdrettsnæring viser at de ti største aktørene eier sirka 30 prosent av den totale (faktiske) kapasiteten, se Tabell 3. Ti største aksjonærer. Når det er sagt, vil for eksempel utenlandske aktører kunne benytte seg av forvalterregistrering (gjennom forvalterkonti), og andeler som er tilskrevet en bank (forvalter) vil i realiteten kunne være enkeltpersoner som vi da naturligvis ikke fanger opp [7]. Vi fanger heller ikke opp hvorvidt nordmenn eier noen av de ulike utenlandske selskapene, noe vi vet er tilfellet for enkelte selskap.

Tabell 3. Ti største aksjonærer.

2015			2018		
Land/ Kommune	Aksjonær	Kapasitet (%)	Land/ Kommune	Aksjonær	Kapasitet (%)
CYP	Holdingselskap	5,71	GBR	Holdingselskap	5,37
GBR	Holdingselskap	5,19	Frøya	Privatperson	5,09
Frøya	Privatperson	4,93	USA	Bank	4,74
USA	Bank	4,10	CYP	Holdingselskap	3,13
Oslo	Folketrygdfondet	3,30	Oslo	Folketrygdfondet	3,08
Tysnes	Privatperson	1,96	GBR	Bank	2,79
GBR	Bank	1,89	Tysnes	Privatperson	1,82
Hadsel	Privatperson	1,54	USA	Bank	1,44
LUX	Bank	1,22	Hadsel	Privatperson	1,40
Gulen	Privatperson	1,21	LUX	Bank	1,27
Topp 10		31,06	Topp 10		30,12
Andre		68,94	Andre		69,88
Totalt		100,00	Totalt		100,00

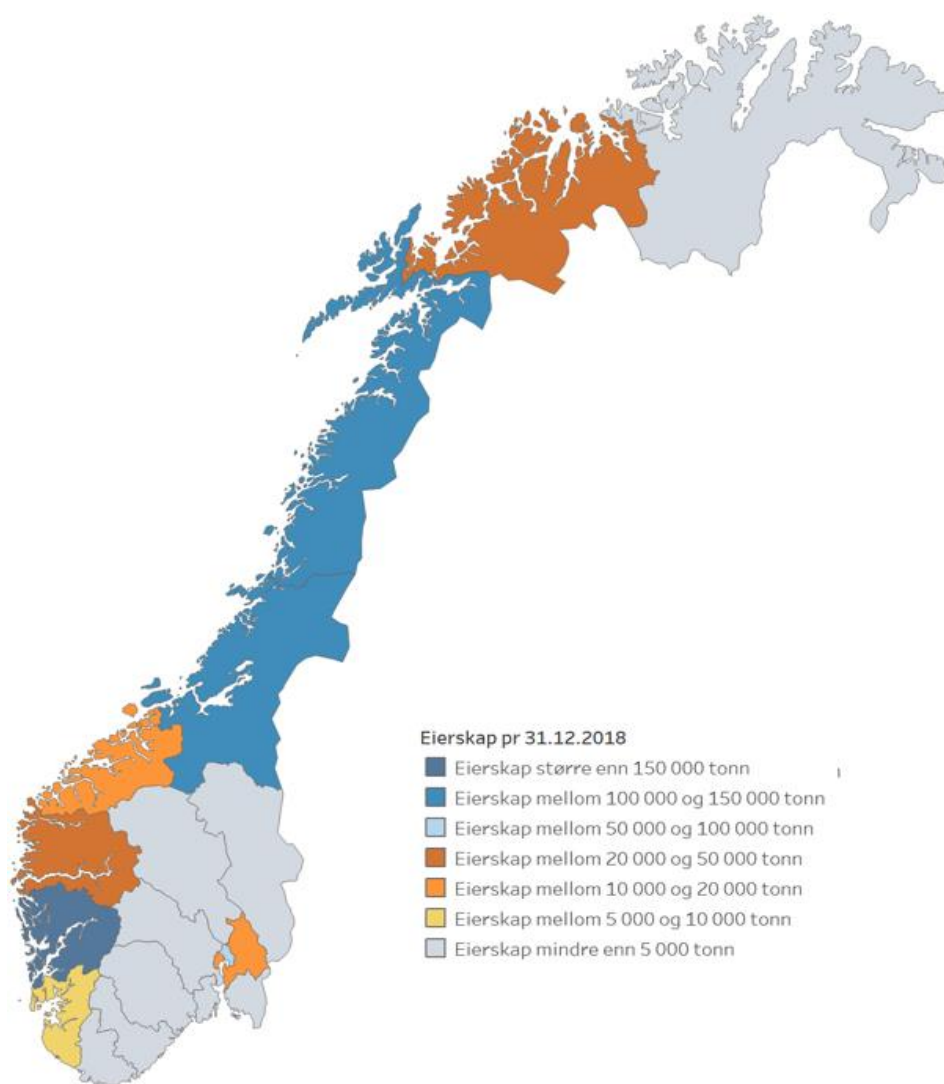
Noter: Resultatene i tabellen beregnes med utgangspunkt i opprinnelig reell kapasitet (895 868 tonn i 2015 og 998 608 tonn i 2018).

3.1.2 Fylkesvis eierskap

I fortsettelsen analyserer vi eierskap i Norge, nærmere bestemt hvordan dette fordeler seg på fylker og kommuner. Vi anvender konsekvent den historiske kommune- og fylkesinndelingen som var gjeldende på tidspunktet for vår datainnsamling (i 2019). Dette innebærer at vi legger til grunn 18 fylker og 422 kommuner.

Figur 8 plotter eierskapet på fylkesnivå pr 31.12.2018. Se Figur A-2 i appendiks for et tilsvarende plot per 31.12.2015. Fylket hvor aksjonærene som hører til der samlet sett har størst eierskapsandel av norsk oppdrettskapasitet, er Hordaland etterfulgt av Trøndelag, Nordland og Oslo.

Tabell 4 rapporterer absolutte kapasitetstall som eies av aksjonærer i de ulike fylkene, samt en isolering av kapasiteten som eies av aksjonærer i store byer (Bergen, Trondheim, Bodø, Oslo og Stavanger/Sandnes).

Figur 8. Eierskap på fylkesnivå pr. 31.12.2018.

Tabell 4. Fylkesvis eierskap.

Fylke/By	2015			2018		
	Kapasitet (tonn)	Kapasitet (% av Norge)*	Kapasitet (% av total)**	Kapasitet (tonn)	Kapasitet (% av Norge)*	Kapasitet (% av total)**
HORDALAND	160 232	26,63	18,28	167 848	26,46	17,02
Bergen	43 253	7,19	4,94	46 021	7,26	4,67
TRØNDELAG	110 073	18,29	12,56	124 237	19,59	12,59
Trondheim	8 742	1,45	1,00	6 989	1,10	0,71
NORDLAND	100 381	16,68	11,45	122 482	19,31	12,42
Bodø	14 128	2,35	1,61	15 905	2,51	1,61
OSLO	97 589	16,22	11,14	84 451	13,31	8,56
SOGN OG FJORDANE	39 833	6,62	4,55	44 020	6,94	4,46
TROMS	34 293	5,70	3,91	41 794	6,59	4,24
Tromsø	5 882	0,98	0,67	8 118	1,28	0,82
MØRE OG ROMSDAL	17 437	2,90	1,99	11 359	1,79	1,15
AKERSHUS	14 629	2,43	1,67	16 048	2,53	1,63
ROGALAND	13 424	2,23	1,53	9 671	1,52	0,98
Stavanger/Sandnes	6 624	1,10	0,76	5 196	0,82	0,53
VEST-AGDER	2 874	0,48	0,33	2 565	0,40	0,26
ØSTFOLD	2 560	0,43	0,29	2 169	0,34	0,22
AUST-AGDER	2 360	0,39	0,27	2 868	0,45	0,29
VESTFOLD	1 325	0,22	0,15	664	0,10	0,07
BUSKERUD	1 307	0,22	0,15	1 105	0,17	0,11
HEDMARK	1 035	0,17	0,12	681	0,11	0,07
FINNMARK	1 007	0,17	0,11	997	0,16	0,10
OPPLAND	810	0,13	0,09	560	0,09	0,06
TELEMARK	577	0,10	0,07	771	0,12	0,08
SVALBARD	9	0,00	0,00	6	0,00	0,00
By (blå)	176 221	29,28	20,11	166 680	26,28	16,90
Oslo og Bergen	140 842	23,41	16,07	130 473	20,57	13,23
Totalt	601 758	100,00	68,66	634 295	100,00	64,30

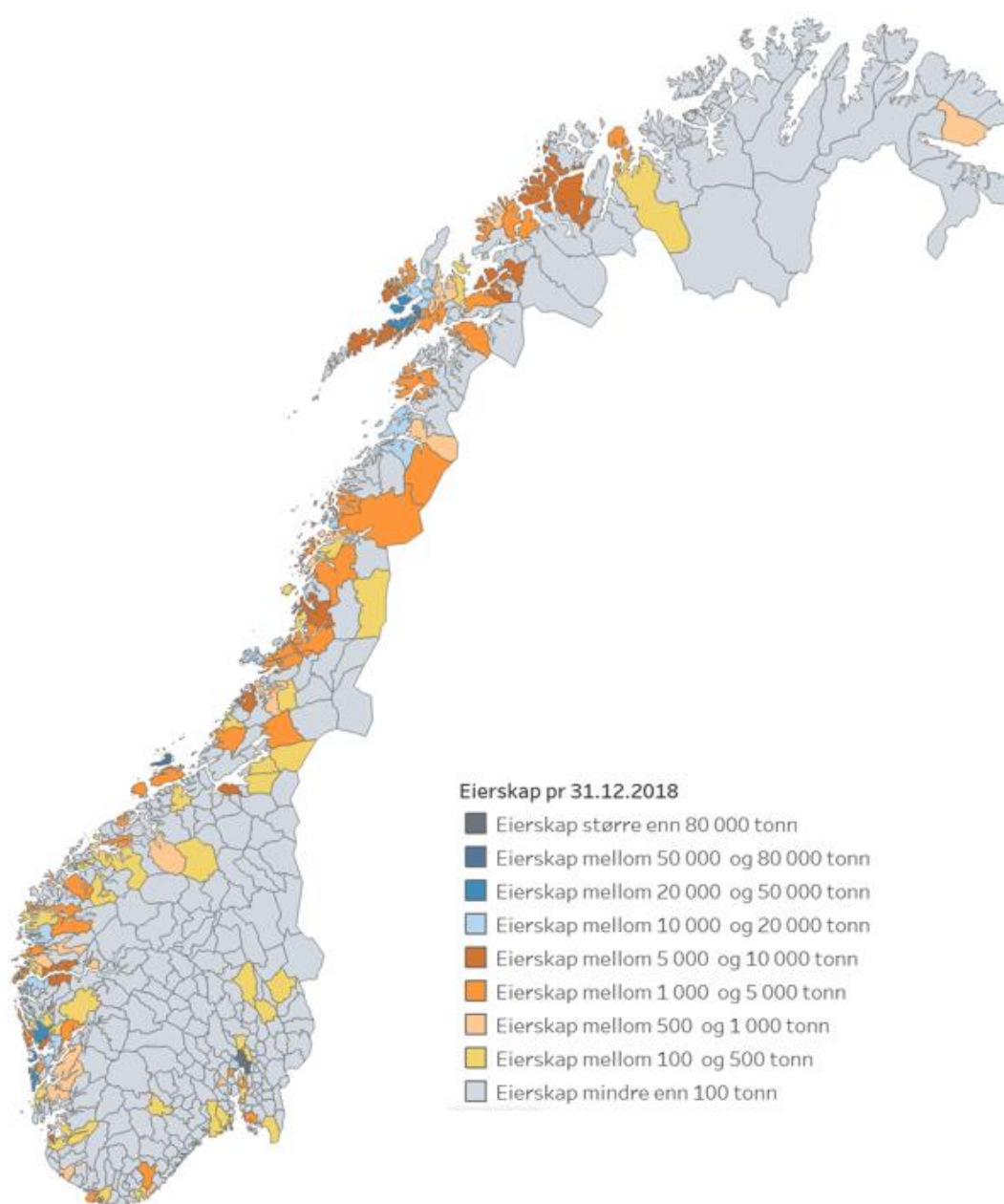
Noter: * Kapasiteten som legges til grunn i Norge er 601 758 tonn i 2015 og 634 295 tonn i 2018. ** Kapasiteten som legges til grunn totalt sett er 876 407 tonn i 2015 og 986 421 tonn i 2018.

Resultatene fra analysen indikerer at eierskapet til i overkant av en fjerdedel av den norske kapasiteten ligger i de største byene, og mellom 20 og 23 prosent av kapasiteten eies av aksjonærer i de to største byene, Oslo og Bergen. Sammenligner vi resultatene i tabell 4 med gjennomsnittlig biomasse i hvert

fylke, er det tydelig at eierskap ikke nødvendigvis gir en god indikasjon på aktivitet. Faktisk viser våre analyser at samtlige fylker, med unntak av Hordaland, eier mindre av den totale kapasiteten enn hva den totale produksjonen skulle tilsi. Tabell A-1 i appendiks rapporterer fylkesvis eierskap og gjennomsnittlig stående biomasse, totalt og som andel per fylke.

3.1.3 Eierskap på kommunenivå

Figur 9 viser hvordan eierskapet fordeler seg på Norges 422 kommuner pr 31.12.2018, og i appendiks inkluderer vi et tilsvarende plot pr 31.12.2015 (Figur A-3). Norges største oppdrettskommune målt i eid kapasitet er Oslo etterfulgt av Frøya. Tabell 5 rapporterer absolutte kapasitetstall som eies av aksjonærer i de femten største kommunene (målt i eid kapasitet).

Figur 9. Eierskap på kommunenivå pr. 31.12.2018.

Tabell 5. Kommunebasert eierskap

2015			2018		
Kommune	Kapasitet (tonn)	I prosent	Kommune	Kapasitet (tonn)	I prosent
Oslo	97 589	16,22	Oslo	84 451	13,31
Frøya	62 374	10,37	Frøya	73 363	11,57
Austevoll	50 886	8,46	Bergen	46 021	7,26
Bergen	43 253	7,19	Austevoll	45 436	7,16
Hadsel	20 456	3,40	Hadsel	23 998	3,78
Bømlo	20 267	3,37	Bømlo	22 644	3,57
Vikna	19 844	3,30	Vikna	19 906	3,14
Tysnes	17 551	2,92	Tysnes	18 149	2,86
Bodø	14 131	2,35	Lurøy	16 508	2,60
Lurøy	13 130	2,18	Bodø	15 908	2,51
Gulen	10 890	1,81	Fusa	12 294	1,94
Flora	9 713	1,61	Bærum	11 572	1,82
Bærum	9 712	1,61	Gulen	11 067	1,74
Sortland	9 441	1,57	Sortland	10 669	1,68
Trondheim	8 742	1,45	Flora	10 567	1,67
Topp 15	407 978	67,80	Topp 15	422 554	66,62
Andre	193 779	32,20	Andre	211 742	33,38
Totalt	601 758	100,00	Totalt	634 295	100,00

Oslo skiller seg noe fra de øvrige kommunene på listen i form av at mye kapasitet eies av finansielle foretak, eksempelvis Folketrygdfondet som eier sirka tre prosent av den totale oppdrettskapasiteten i Norge, jf. Tabell 3. Totalt kontrolleres sirka 72 prosent av kapasiteten i Oslo av fond, pensjonskasser, banker og stiftelser. Øvrig kapasitet (28 prosent) kontrolleres primært av privatpersoner. Uavhengig av hvem som eier andelene i hovedstaden, må Oslo anses som en betydelig aktør i norsk oppdrettsnæring.

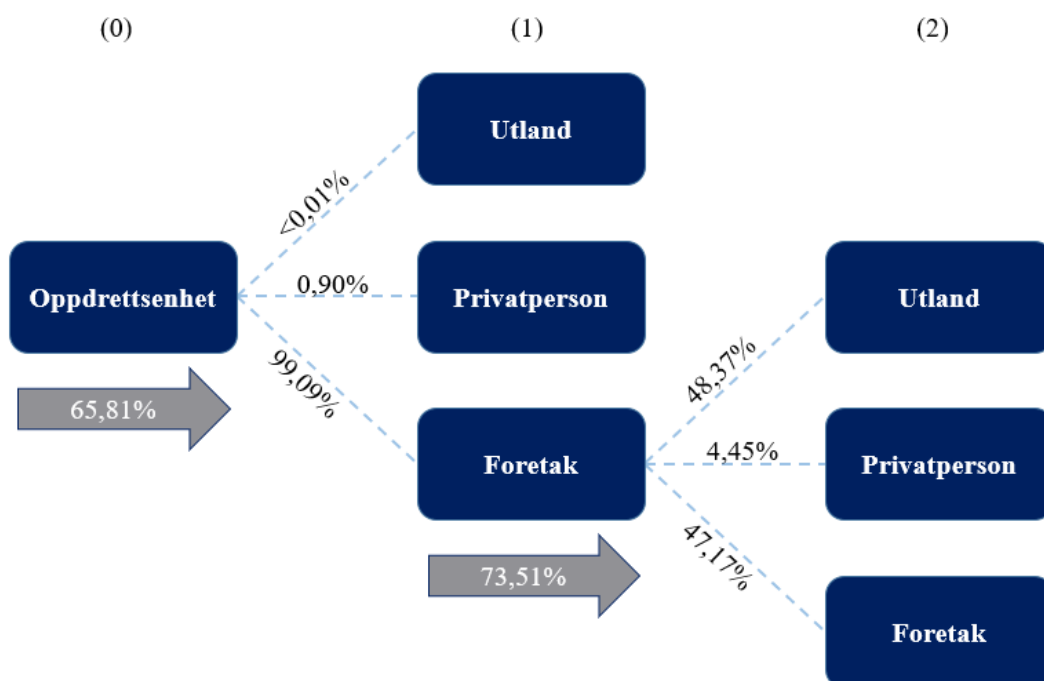
3.2 Kapitalflytsanalyse

I denne delen rapporterer vi våre resultater fra kapitalflytanalysen. Som nevnt vil en generalisert selskapsstruktur i oppdrettsnæringen organiseres i form av et mor-datter forhold, der datterselskaper er juridisk eier av en eller flere oppdrettsstillatelser (oppdrettsenheten) og står for kjernevirksomheten. Oppdrettsenheten eies av morselskapet som igjen eies av aksjonærer. Aksjonærene organiserer seg ulikt, og begrepet innbefatter blant annet privatpersoner, aksjeselskaper, allmennaksjeselskaper og

verdipapirfond. Blant de norske aksjonærene observerer vi en favorisering av aksjeselskap som organiseringsform og omfanget øker over analyseperioden. I praksis innebærer dette at stadig flere aksjonærer eier sine andeler i morselskapet gjennom et eller flere investeringsselskaper fremfor direkte eierskap som privatperson. Hvilke bakenforliggende drivkrefter som bidrar til denne selskapsstrukturen går vi ikke nærmere innpå i denne analysen.

Figur 10 viser resultatene av analysen for 2018. Denne figuren likestiller alle selskaper uavhengig av størrelse og representerer hele næringen. Som figuren viser, og som vi har redegjort for ovenfor, avgrenser vi oss til å betrakte overføringer fra oppdrettsenheten til morselskapet og fra morselskapet til aksjonærene.

For næringen samlet sett viser våre beregninger at oppdrettsenhetene utbetalte 65,8 prosent av det samlede overskuddet på 18,7 milliarder norske kroner i 2018, totalt 12,3 milliarder. Av dette utgjorde utbytter og konsernbidrag henholdsvis 4,9 og 7,4 milliarder kroner. Av den totale utbetalingen gikk mindre enn én prosent direkte til aksjonærer med adresse i Norge, mindre enn 0,01 prosent gikk direkte til utlandet og i overkant av 99 prosent gikk til foretak.

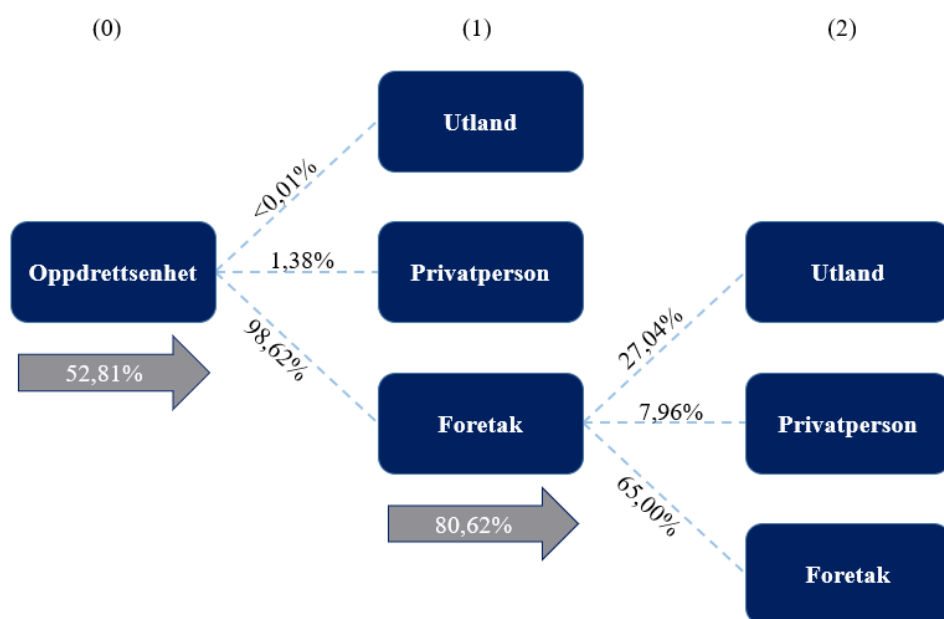
Figur 10. Kapitalflyt i 2018, størrelsesuavhengig.

På nivå (1) viser vår analyse at 73,5 prosent av det samlede overskuddet distribueres videre som konsernbidrag og utbytte. På dette nivået utgjør konsernbidrag en marginal andel (sirkka 3,8 prosent) av den totale utbetalingen og representerer i all hovedsak overføringer videre i kjeder av private investeringsselskaper. Av den totale utbetalingen på nivå (1) går 48,4 prosent til utlandet, 4,5 prosent til

enkeltpersoner i Norge, og 47,1 prosent til foretak. Det er i overkant av 2 600 foretak som mottar kapital fra dette nivået, hvor en betydelig overvekt av selskapene er ulike investeringsselskaper og fond.⁶

Figur 11 viser en lignende analyse for regnskapsåret 2015. For dette året viser våre beregninger at oppdrettsenhetene utbetalte 52,8 prosent av det samlede overskuddet på 8,4 milliarder kroner, totalt 4,4 milliarder kroner. Av dette utgjorde konsernbidrag og utbytter henholdsvis 3,3 og 1,1 milliarder kroner. Av den totale utbetalingen gikk mindre enn 0,01 prosent direkte til utlandet, 1,4 prosent til privatpersoner og 98,6 prosent til foretak.

På nivå (1) distribueres 80,6 prosent av overskuddet videre som konsernbidrag og utbytte. Også i 2015 utgjør konsernbidraget en marginal andel (sirkka 2,6 prosent) av den totale utbetalingen og representerer i hovedsak overføringer innad i private investeringsnettverk. Av den totale utbetalingen på nivå (1) gikk 27,0 prosent til utlandet, 8,0 prosent til privatpersoner i Norge og 65,0 prosent til foretak. Størst endring fra 2015 til 2018 er andelen som overføres til utlandet fra nivå (1) som er på nesten 80 prosent. Økningen må sees i sammenheng med et generelt høyere innslag av utenlandsk eierskap i næringen, og da spesielt i de største selskapene som naturlig nok vektet tungt når alle selskapene vurderes under ett.

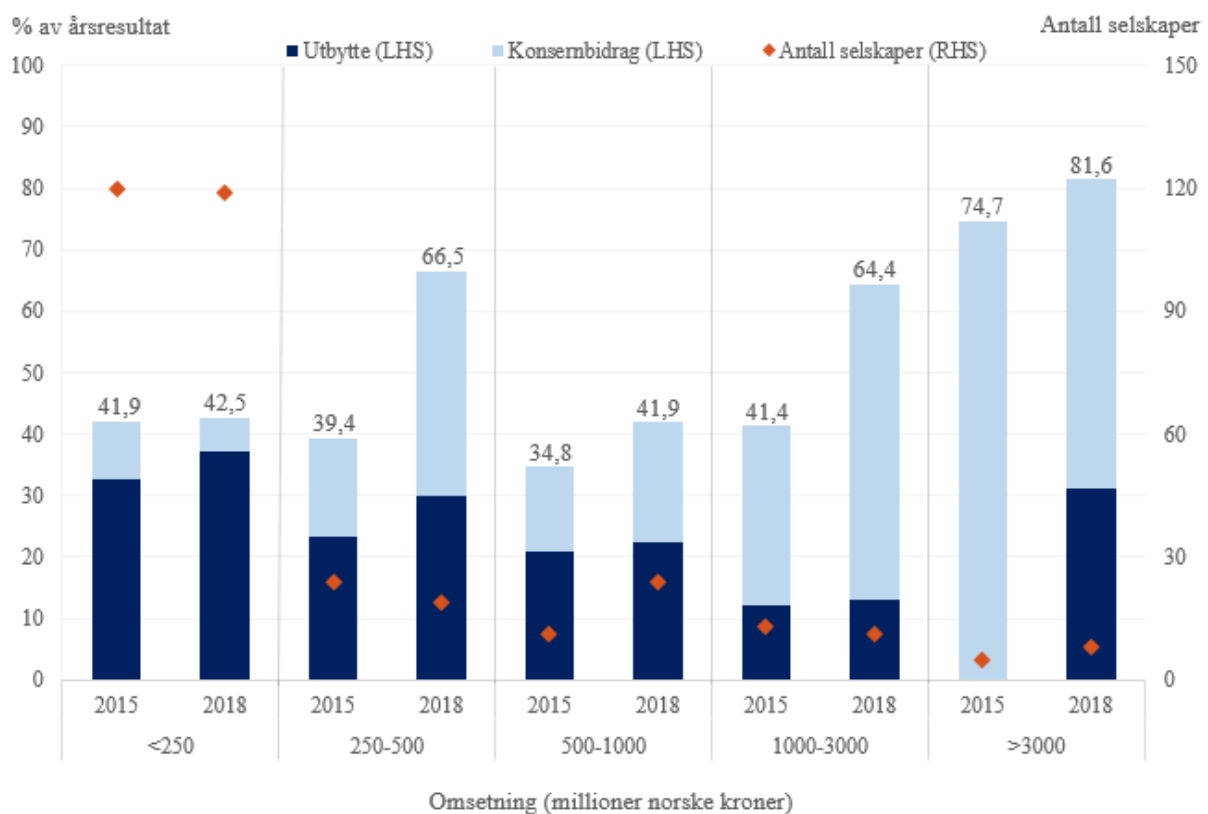
Figur 11. Kapitalflyt i 2015, størrelsesuavhengig.

For å kontrollere for eventuelle skeivheter som følge av høye relative vektet tilskrevet store børsnoterte konsern som Mowi ASA, Salmar ASA og Lerøy Seafood Group ASA, presenterer vi også resultatene av analysen der vi grupperer selskapene etter omsetning (jf. Figur 12). Vi segmenterer selskaper i følgende grupper på nivå (0):

⁶ Vanlige bransjekoder for disse selskapene er for eksempel 64.308 «Investeringsselskaper o.l. lukket for allmennheten», 68.209 «Utleie av egen eller fast eiendom ellers», 64.301 «Verdipapirfond» og så videre.

- 1) Omsetning mindre enn 250 millioner kroner.
- 2) Omsetning mellom 250 og 500 millioner kroner.
- 3) Omsetning mellom 500 millioner og 1 milliard kroner.
- 4) Omsetning mellom 1 og 3 milliarder kroner.
- 5) Omsetning over 3 milliarder kroner.

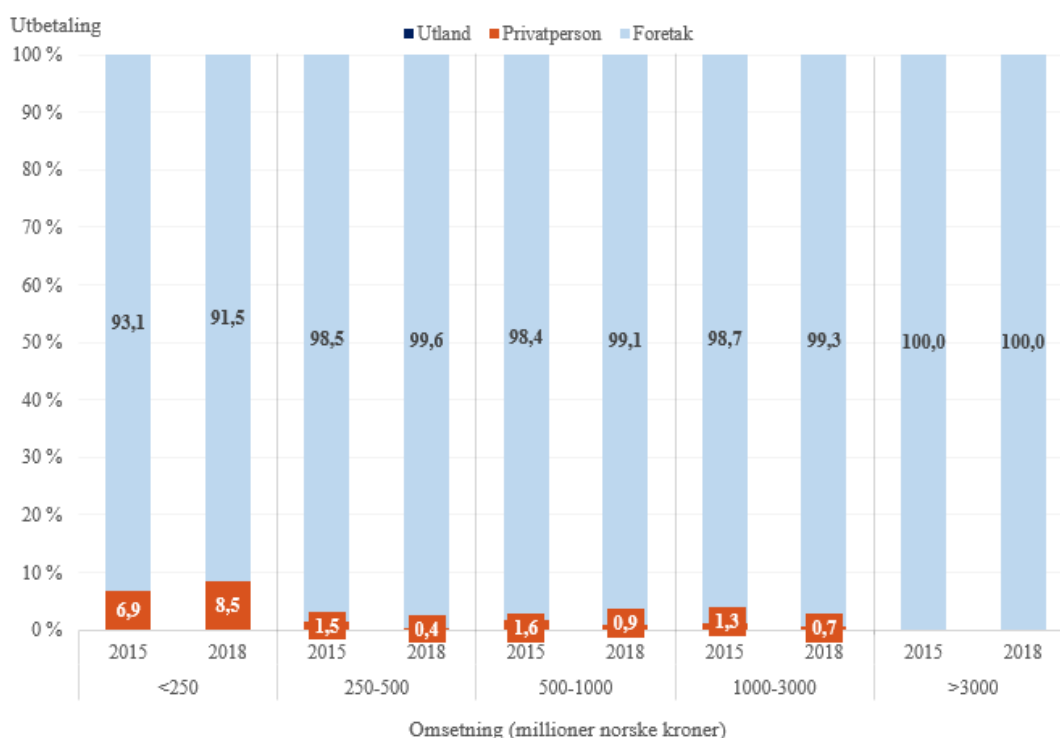
Resultatene basert på denne grupperingen er fremstilt i Figur 12. Figuren viser resultatdisponering (utbytte og konsernbidrag) i prosent av årsresultat for de ulike størrelsesgruppene. Gjennomsnittlig utbetaling på tvers av segmentene i 2015 og 2018 er henholdsvis 52,81 og 65,81 prosent (i tråd med Figur 10 og Figur 11). Uavhengig av omsetningsgruppering, viser analysen at samtlige segmenter har større utbetalinger i 2018 i forhold til 2015. Minst er økningen blant de aller minste selskapene (1,43 prosent) og størst er økningen blant selskapene med omsetning mellom 250 og 500 millioner kroner (68,78 prosent). Videre antyder også figuren en viss sammenheng mellom omsetning og kapitaluttak. På aggregert nivå må trolig økt utbetalingsprosent sees i sammenheng med en sterkere økning i laksepriser enn produksjonskostnader (mer overskuddskapital), og at selskapene vurderer det dithen at overskuddskapitalen har større nytte andre steder i konsernet eller hos aksjonærene.

Figur 12. Segmentert utbetalingsprosent nivå (0).

Gjennomfører vi en ytterligere nedbrytning av utbetalingene ser vi tydelig at brorparten av kapitalen som flyttes ut av oppdrettsenheten ender opp i foretak, se Figur 13. Blant de aller største selskapene går all kapitalen videre til oppdrettskonsern, hvor den deretter blir sysselsatt andre steder i konsernet eller

utbetalt. Ingen av de største selskapene har direkte eiere i form av privatpersoner. Direkte eiere har derimot de minste selskapene, som i 2018 betalte ut 8,5 prosent av den totale utbetalingen til privatpersoner. Av den utbetalte kapitalen er bare en marginal komponent (ikke synlig i grafen) tilskrevet utenlandske aksjonærer (direkte). Omfattende bruk av konsernbidrag fra dette nivået skyldes i all hovedsak at de aller fleste selskapene følger den generaliserte mor-datter-strukturen som nevnt ovenfor. Når det er sagt åpner konsernbidrag for å flytte kapital fritt innad i konsernet, og det er tilfeller hvor deler av kapitalen går til søsterselskaper som også er del av kjernevirksomheten «oppdrett».

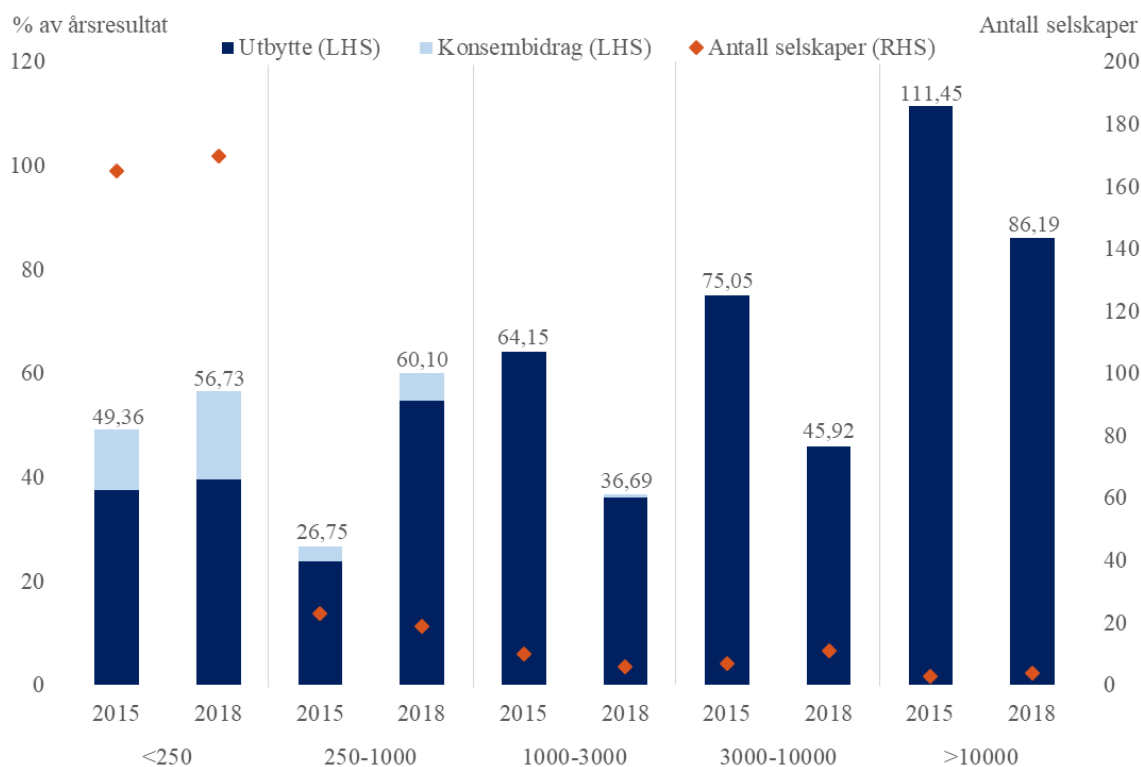

Figur 13. Fordeling av kapitalstrømmer nivå (0).

En tilsvarende segmentanalyse som ovenfor er også gjennomført for selskapene på nivå (1), se Figur 14. På dette nivået er det problematisk å gruppere selskaper basert på bokført omsetning for å skille mellom store og små selskaper. Hovedårsaken er at en betydelig andel av selskapene har størsteparten av sin inntekt regnskapsført som finansinntekt (dvs. mottatt kapital fra datterselskaper) og omsetning vil ofte være lik eller nær null. For å imøtekomme denne problematikken legger vi til grunn konsernomsetning som grupperingsvariabel i denne analysen. Siden konsolidert omsetning som regel er større enn foretaksomsetning, finner vi det her hensiktsmessig å benytte en annen gruppering. Vi deler derfor selskapene inn i følgende segmenter:

- 1) Omsetning mindre enn 250 millioner kroner.
- 2) Omsetning mellom 250 millioner og 1 milliard kroner.
- 3) Omsetning mellom 1 og 3 milliarder kroner.

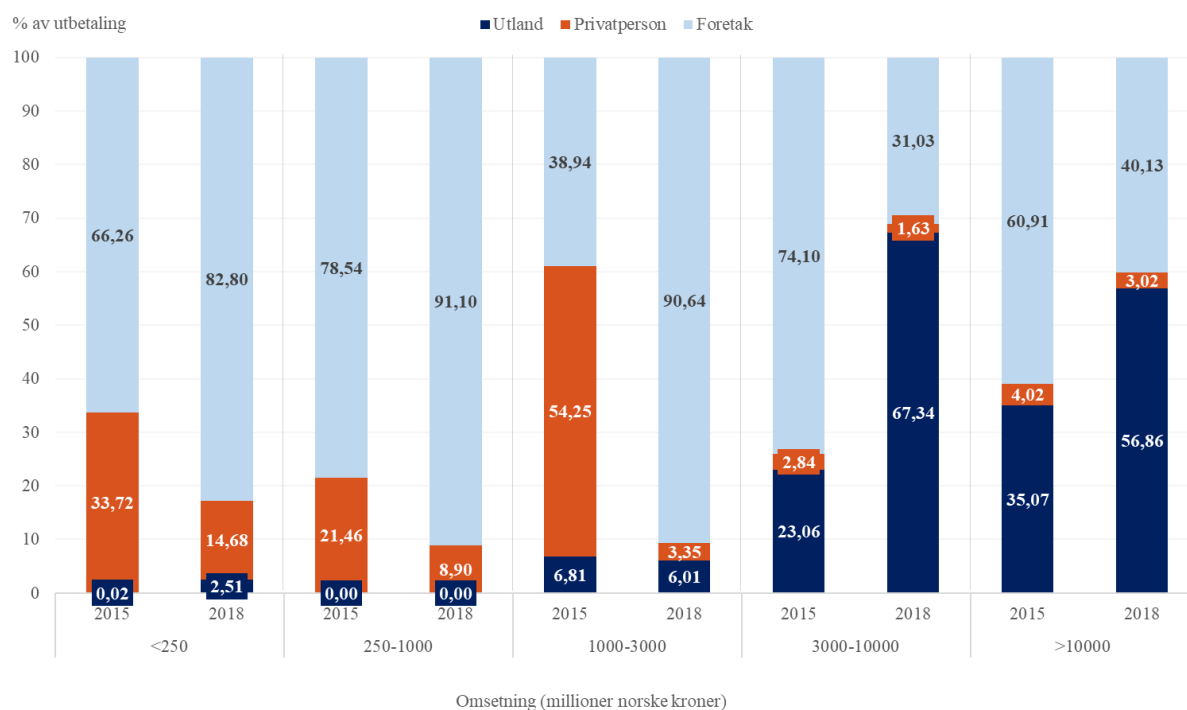
- 4) Omsetning mellom 3 og 10 milliarder kroner.
- 5) Omsetning over 10 milliarder kroner.

Figur 14. Segmentert utbetalingsprosent nivå (1).

Selskapene på nivå (1) kan vise til en gjennomsnittlig utbetaling på tvers av segmentene i 2015 og 2018 på henholdsvis 80,62 og 73,51 prosent (i tråd med Figur 10 og Figur 11). Til forskjell fra Figur 12 utgjør utbytter brorparten av utbetalingene på dette nivået. Den marginale andelen som utbetales som konsernbidrag tilskrives i stor grad forflytning av kapital innad i private familiekonsern hvor kapitalen flyttes mellom ulike investeringsselskaper. Det er spesielt ett enkelt selskap (og én person) som overfører mye kapital som konsernbidrag. Denne personen står for 60-70 prosent av det totale konsernbidraget fra dette nivået og tilhører gruppen med omsetning under 250 millioner kroner.

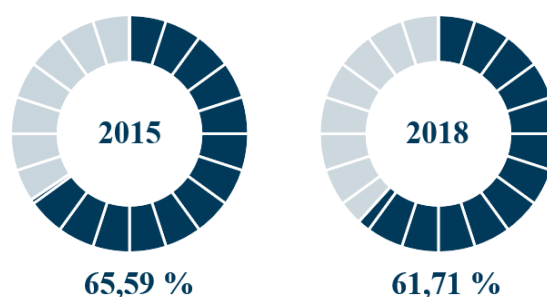
En konsekvens av at verdier forflyttes som utbytter fremfor konsernbidrag er at kapitalen kan forlate sjømatkonsernet. Figur 15 viser en nedbrytning av hvilke aktører som mottar kapital. Figuren antyder at en stadig større andel av kapitalen som tas ut av selskapene finner veien til utlandet, og at dette nå også skjer blant de aller minste selskapene. Størst økning i andelen som tilfaller aktører utenfor Norges grenser finner vi i segmentene «mellom 3 og 10 milliarder kroner» og «under 250 millioner kroner». Førstnevnte har opplevd en tredobling, mens for sistnevnte har andelen utenlandske mottakere gått fra tilnærmet null til 2,5 prosent av den totale utbetalingen. I alle grupper er andelen som går til privatpersoner betydelig redusert.

Figur 15. Fordeling av kapitalstrømmer nivå (1).

Alt tatt i betraktning viser vår analyse at næringen genererer betydelig overskuddskapital i årene 2015 og 2018. Supplert med de tilsvarende analyseresultatene for 2016 og 2017 (som vi utelater fra rapporten) kan vi slå fast at hele perioden er svært lukrativ, og en stadig økende andel finner veien ut til aksjonærer i Norge og utlandet fremfor reinvestering i kjernevirksomheten «oppdrett».

Avslutningsvis i denne analysen sammenstiller vi de totale utbetalingene fra morselskapene, nivå (1), med anslag på grunnrenten i næringen, som i 2015 og 2018 er estimert til hhv. kr 8,14 og 21,45 milliarder (2018 kroner) [8]. Vi beregner totale utbetalinger i prosent av grunnrenteestimatene for de respektive årene i faste 2018 priser. Figur 16 presenterer disse resultatene.⁷

Figur 16. Totale utbetalinger i prosent av realisert grunnrente (faste 2018 priser).

⁷ Merk at utbetalingene fra havbrukselskapene også inkluderer normalavkastning på investert kapital.

Noter: Total utbetaling målt i faste 2018-priser var kr 5,34 milliarder i 2015 og kr 13,24 milliarder i 2018.

Til tross for at deler av utbetalingene kan stamme fra ikke-grunnrentegenererende virksomhet eller virksomhet utenfor Norges grenser, er havbruk i Norge hovedaktiviteten i selskapene vi analyserer. Vi kan dessuten anta at grunnrentegenererende virksomhet bidrar med en relativt større andel av samlet overskudd for disse selskapene enn annen virksomhet, siden grunnrente er avkastning utover normalavkastning. Det at totale utbetalinger relativt til samlet grunnrente i havbruk er så pass stabil, selv om utbetalingene (og grunnrenten) økte betydelig fra 2015 til 2018, styrker robustheten i våre resultater. Våre analyser antyder også at en betydelig andel av grunnrenten som genereres, finner veien ut av oppdrettsselskapene.

4 Konklusjon

Målet med dette notatet var å se nærmere på eierskapet i norsk oppdrettsnæring, for på den måten å øke kunnskapen om hvordan grunnrenten som genereres i denne næringen fordeles.

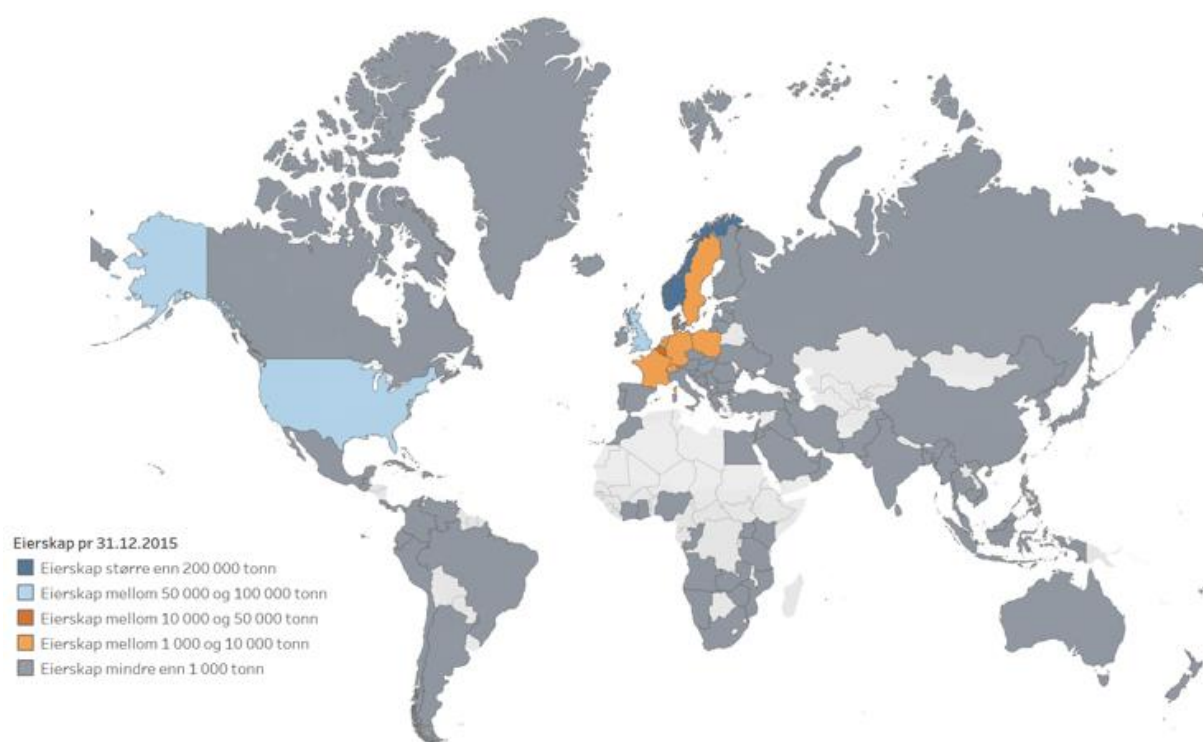
Eierskapsanalysen vår viser at utenlandsk eierskap i næringen har økt i senere år til en andel som tilsvarer 35 prosent av Norges totale tillatte oppdrettskapasitet. Blant aksjonærer med adresse i Norge dominerer de som er hjemmehørende i Hordaland, Trøndelag, Nordland og Oslo. Ser vi på kommuner, er Oslo klart største målt etter eierskapet til aksjonærene med adresse der. Dette skyldes til dels at store finansielle foretak som fond og banker har adresse der. Andre store oppdrettskommuner målt etter eierskap er Frøya, Austevoll, Bergen, Hadsel, Bømlo og Vikna.

I kapitalflytsanalysen søker vi å kartlegge utbytteutbetalinger og konsernbidrag fra de norske oppdrettsselskapene. Denne analysen viser at eierskap i oppdrettskapasitet ikke nødvendigvis gir et godt bilde av kapitalflyten fra oppdrettsselskapene. Mens det utenlandske eierskapet i næringen var 35 prosent i 2018, viser vår analyse at vel 48 prosent av utbetalingene fra oppdrettsselskapene gikk til utlandet. 47 prosent av utbetalingene gikk til foretak i Norge, mens knappe fem prosent ble utbetalt til enkeltpersoner i Norge. Vår analyse tyder dermed på at en langt større andel av grunnrenten som utbetales fra norsk oppdrettsnæring enn den utenlandske eierandelen på 35 prosent, går ut av landet. En del av dette går nok til selskaper kontrollert av nordmenn, men dette vil likevel typisk være verdier som faller inn under andre skatteregimer enn det norske.

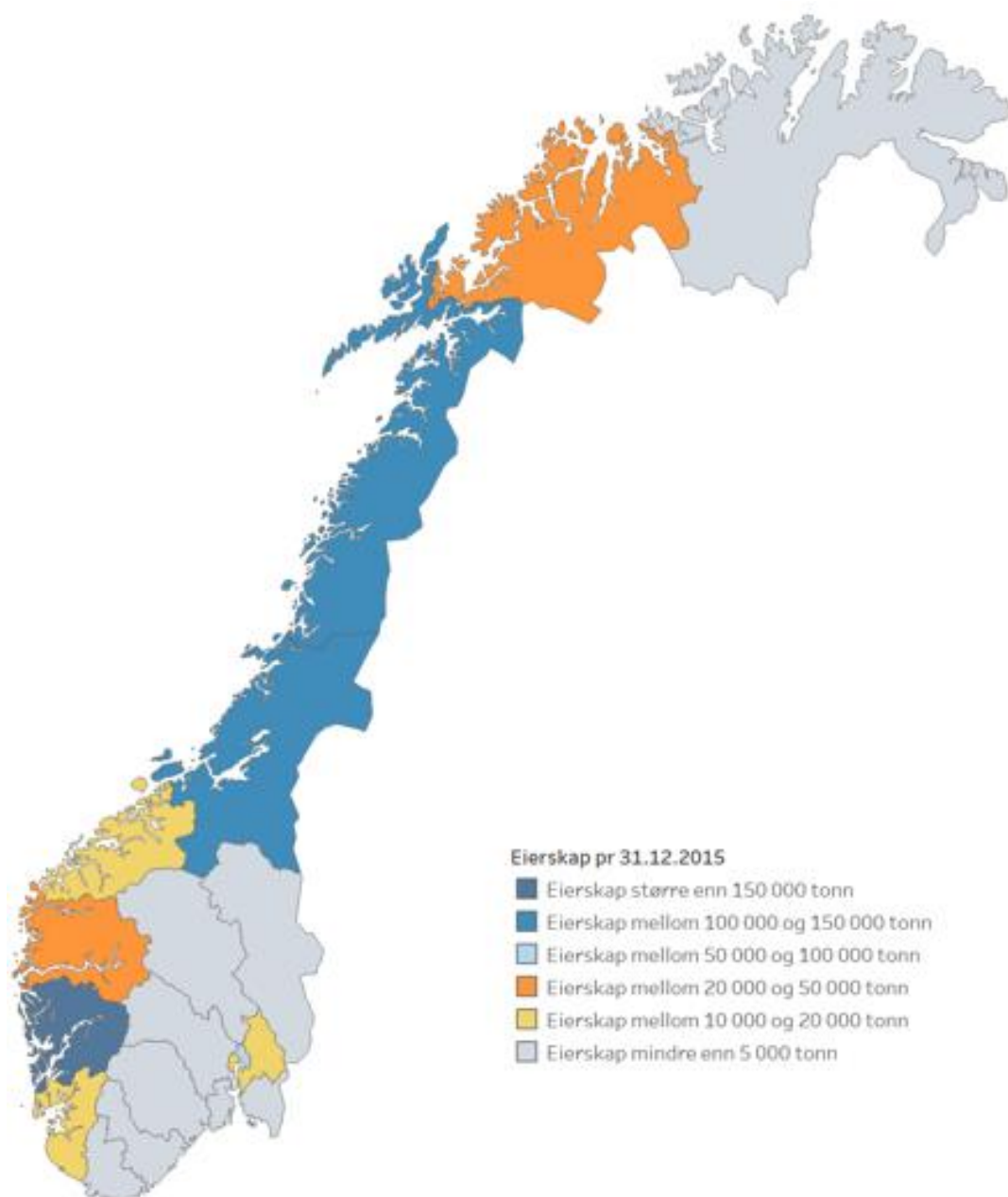
5 Referanser

- [1] Nøstbakken, L., S. Flatebø Selle. 2019. Eierskap i norsk oppdrettsnæring. Arbeidsnotat A05/19. Samfunns- og næringslivsforskning.
- [2] Lerøy Seafood Group ASA. 2019. Årsrapport 2018. Bergen
- [3] Norway Royal Salmon ASA. 2019. Årsrapport 2018. Bergen
- [4] Grieg Seafood ASA. 2019. Annual report 2018. Bergen
- [5] Mowi ASA. 2019. Annual report 2018. Bergen.
- [6] Salmar ASA. 2019. Årsrapport 2018. Frøya.
- [7] Nærings- og Fiskeridepartementet. 2019. Vil ha økt åpenhet om utenlandske aksjeeiere. Regjeringen, Oslo.
- [8] Greaker, M. og L. Lindholt. 2019. Grunnrenten i norsk akvakultur og kraftproduksjon fra 1984 til 2018. Rapporter 2019/34. Statistisk sentralbyrå. Oslo-Kongsvinger.
- [9] Fiskeridirektoratet. 2020. Beholdning ved månedsslutt fordelt på art 2005-2020 (Fylke). Bergen.

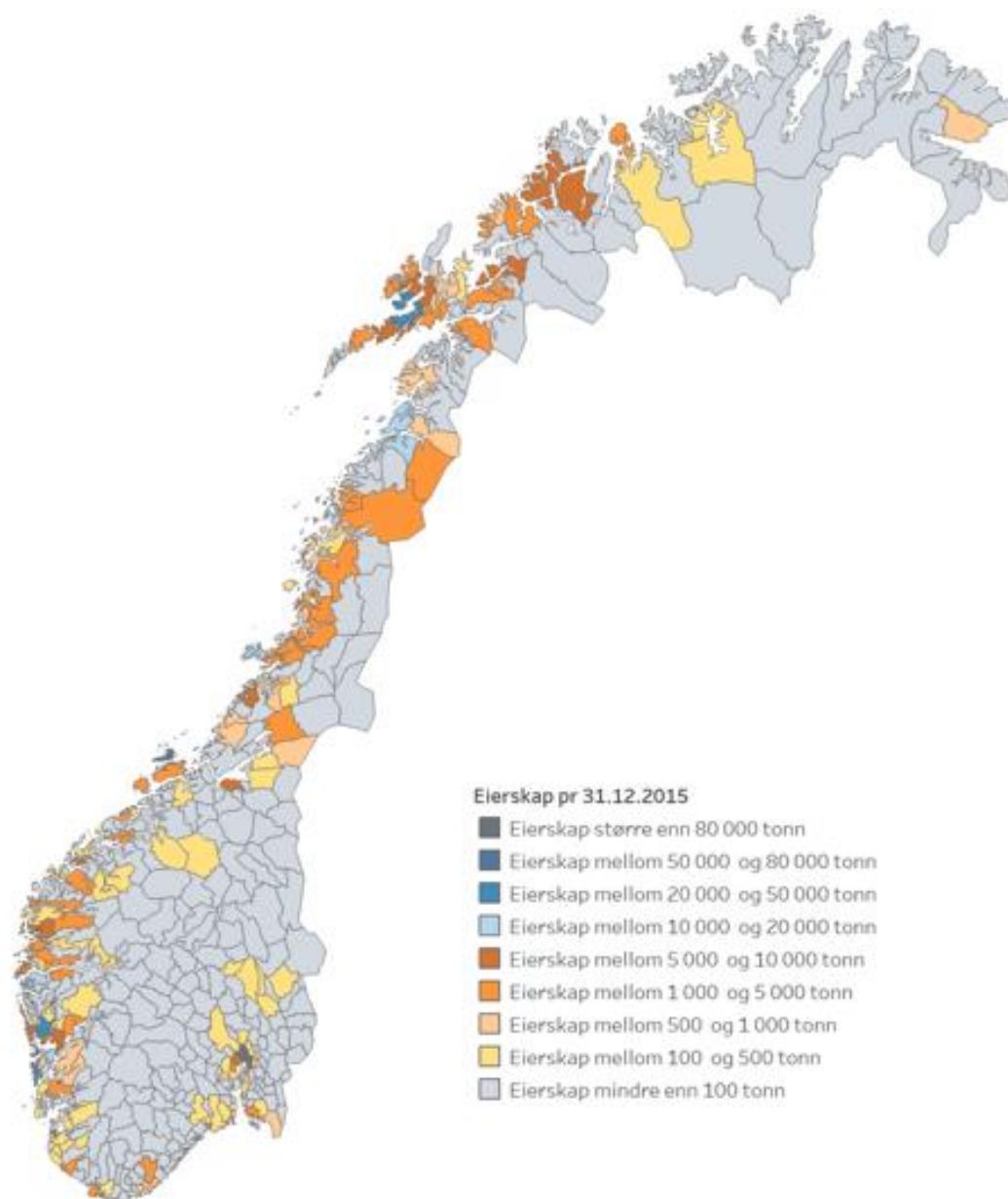
Appendiks

Figur A-1: Globalt eierskap pr 31.12.2015.

Figur A-2: Eierskap på fylkesnivå pr 31.12.2015.

Figur A-3: Eierskap på kommunenivå pr 31.12.2015.

Tabell A-1: Fylkesvis eierskap og gjennomsnittlig stående biomasse.

Fylke	2015			2018		
	Eierskap (% av total)*	Gjennomsnittlig Biomasse (tonn)**	Biomasse (% av total)***	Eierskap (% av total)*	Gjennomsnittlig Biomasse (tonn)**	Biomasse (% av total)***
HORDALAND	18,28 %	119 585	16,40 %	17,02 %	121 189	15,70 %
TRØNDELAG	12,56 %	115 294	15,81 %	12,59 %	167 792	21,74 %
NORDLAND	11,45 %	126 029	17,28 %	12,42 %	145 721	18,88 %
OSLO	11,14 %	-	0,00 %	8,56 %	-	0,00 %
SOGN OG FJORDANE	4,55 %	63 800	8,75 %	4,46 %	57 579	7,46 %
TROMS	3,91 %	95 211	13,06 %	4,24 %	103 122	13,36 %
MØRE OG ROMSDAL	1,99 %	95 045	13,03 %	1,15 %	58 883	7,63 %
AKERSHUS	1,67 %	-	0,00 %	1,63 %	-	0,00 %
ROGALAND OG AGDER	2,13 %	57 567	7,89 %	1,53 %	55 157	7,15 %
ØSTFOLD	0,29 %	-	0,00 %	0,22 %	-	0,00 %
VESTFOLD	0,15 %	-	0,00 %	0,07 %	-	0,00 %
BUSKERUD	0,15 %	-	0,00 %	0,11 %	-	0,00 %
HEDMARK	0,12 %	-	0,00 %	0,07 %	-	0,00 %
FINNMARK	0,11 %	56 646	7,77 %	0,10 %	62 379	8,08 %
OPPLAND	0,09 %	-	0,00 %	0,06 %	-	0,00 %
TELEMARK	0,07 %	-	0,00 %	0,08 %	-	0,00 %
SVALBARD	0,00 %	-	0,00 %	0,00 %	-	0,00 %
Totalt	68,66 %	729 177	100 %	64,30 %	771 821	100 %

Noter: * Kapasiteten som legges til grunn er 876 407 tonn i 2015 og 986 421 tonn i 2018 og eierskapet måles i prosent av denne (residualkapasiteten totalt er utenlandsk eierskap). ** Biomassen som legges til grunn er årlig gjennomsnitt av stående biomasse ved månedsslutt for de respektive årene, i 2015 var denne 729 177 tonn og i 2018 var den 771 821 tonn. *** Beregner fylkesvis andel av total gjennomsnittlig biomasse.

Kilde: Biomassetall er hentet fra [9].

Oppdrettsnæringen i Norge har i senere år realisert betydelig grunnrente gjennom eksklusive tillatelser for produksjon av laks og ørret langs norskekysten som er særlig gunstig for slik produksjon. I takt med at avkastningen har økt for de som eier oppdrettsselskapene, har diskusjonen om fordeling av grunnrente fra næringen tiltatt. Med bakgrunn i dette studerer vi i dette notatet eierskap og kapitalflyt i norsk oppdrettsnæring i årene 2015 og 2018. Hensikten er todelt. For det første ønsker vi å kartlegge den geografiske spredningen av eierskapet både globalt og nasjonalt for å undersøke hvor eierskapet i næringen ligger. Vår analyse viser at en stadig større andel av kapasiteten kontrolleres av utenlandske aktører. For det andre ønsker vi å kartlegge hvordan selskapene i næringen disponerer eventuelle overskudd og ikke minst hvilken destinasjon utbetalinger har, blant annet ved å se på hvor mye som går til utlandet og til aktører i Norge. Resultatene fra vår analyse viser tydelig at selskapene i gjennomsnitt opererer med en høy utbetalingsprosent (beregnet av overskudd) og en stadig økende andel går direkte eller indirekte til utlandet i tråd med tendensene i eierskapet for øvrig.

SNF

Samfunns- og næringslivsforskning AS

Centre for Applied Research at NHH

Helleveien 30
NO-5045 Bergen
Norway

P +47 55 95 95 00
E snf@snf.no
W snf.no

Trykk: Allkopi Bergen